

Van de redactie...

Vakantietijd! En zoals vaker wanneer het werkende leven even wat rustiger wordt, is er tijd om te reflecteren op wat geweest is, en vooruit te blikken naar wat er komen gaat. Deze nieuwsbrief is daarin niet anders. Er is een terugblik op de netwerkvond die op 16 mei gehouden werd, en VHL student Bos- en Natuurbeheer Jurian Schepers kijkt in de vaste rubriek 'Post uit' terug op zijn stage ervaringen in Zuid Afrika. Daarnaast wordt er op meerdere vlakken vooruitgekeken. Zo lichten we een tipje van de sluier op over de studiedag "Mangroves: Living on the edge" die op 15 september in Burgers' Zoo gehouden wordt. Ook kijken we vooruit naar het jaarlijkse seminar in de serie "Are we on the Right Track", dat een dag later op 16 september plaats zal vinden.

Verder vestigen we graag jullie aandacht op het feit dat twee van de VTB commissies nieuwe leden zoeken en dat het bestuur op zoek is naar een nieuwe penningmeester (vanaf de ALV 2018).

Al met al weer een nieuwsbrief waarin veel informatie te vinden is die onze vereniging onze vereniging maakt! We wensen u een fijne zomer en uiteraard veel leesplezier!

Het houtconvenant

Terugblik op de VTB-netwerkvond

Op de netwerkvond van 16 mei hebben we van gedachten gewisseld over het nieuwe convenant 'Bevorderen duurzaam bosbeheer', dat loopt van 2017 t/m 2020. Het convenant is dit voorjaar gesloten tussen vertegenwoordigers van de houtsector, de bouw-, meubel- en retail branches, vakbonden, maatschappelijke organisaties en de overheid. Het heeft als doel het bevorderen van duurzaam bosbeheer en verdere versterking van internationaal maatschappelijk verantwoord ondernemen (IMVO) in de gehele houtketen. Het convenant volgt in feite de Green Deal Duurzaam Bosbeheer op, die liep van 2011 tot 2015. Daarin stond vooral het vergroten van de marktvaart naar duurzaam geproduceerd hout centraal.

Drie vertegenwoordigers van organisaties die het convenant hebben ondertekend presenteerden hun ideeën voor de invulling van het convenant: Paul van den Heuvel van de Vereniging van Nederlandse Houtondernemingen (VVNH), René Boot van Tropenbos International, en Coen van der Veer, namens het bestuur van FNV.

"Een groot verschil met de Green Deal is dat er nu meer rekening wordt gehouden met de IMVO-risico's in de houtketen.", meent René Boot. "Dat komt vooral doordat bij dit convenant de gehele houtketen én de vakbeweging betrokken zijn". Tropenbos International wil in de werkgroep Duurzaam Bosbeheer de stem uit het 'zuiden' inbrengen. Ook medeondertekenaars van het convenant BothEnds, IUCN NL en het Nederlands Centrum voor Inheemse Volken (NCIV) zullen hiervoor pleiten.

'Er wordt nu meer rekening gehouden met de IMVO-risico's in de houtketen'

De VVNH wil zich binnen dit convenant gaan richten op het vergroten van de efficiëntie bij het aantonen van duurzaam geproduceerd hout. De VVNH en Nederlandse Bond van Timmerfabrikanten coördineren gezamenlijk de werkgroep Handelsketen, die zich over dit vraagstuk zal buigen. Daarnaast zullen beide organisaties zich via de werkgroep Communicatie, die zij eveneens coördineren, richten op het vergroten van de marktvaart naar duurzaam geproduceerd hout in Nederland.

Coen van der Veer wijst naast belangen van bedrijven in de keten ook op het belang van arbeidsrechten, zoals zij door de Internationale Arbeidsorganisatie (IA of ILO) geformuleerd zijn. "Door een risicoanalyse uit te voeren ('due diligence') kunnen hiaten naar voren gehaald worden".

Er werd na de presentaties door de ca. 35 aanwezigen meegedacht over de uitvoering van het convenant in drie dialooggroepen. De uitkomsten hiervan zijn aan de vertegenwoordigers van de werkgroepen, die hierna met het convenant aan de slag gaan, meegegeven. Deze uitkomsten kun je terugvinden in het uitgebreide verslag op de VTB website. Het was al met al een interessante avond, met vooral een uitwisseling van ideeën over het stimuleren van duurzaamheid in de gehele keten -van bos tot klant. En wat blijkt? Er is nog heel wat te doen! Tegelijkertijd zijn er ook veel partijen die de handen ineen willen slaan. Naast het inhoudelijke gedeelte was het ook prettig om nieuwe en bestaande relaties te spreken. Daarvoor was ruimschoots de gelegenheid tijdens een afsluitende borrel. ■Sandra van Hulsen, VTB activiteitencommissie

> Het convenant is te downloaden op: <https://www.rijksoverheid.nl/documenten/convenanten/2017/03/22/convenant-bevorderen-duurzaam-bosbeheer>

Column...Vakantie in Ghana

Door: Quirine Hakkaart

"Binnenkort ga ik op vakantie naar Ghana. Niet echt een land dat ik direct als vakantieland uitgekozen zou hebben, maar dat ik mijn zomervakantie daar ga spenderen heeft wel een reden. In oktober vorig jaar verhuisden namelijk twee vrienden van mij met hun kindje van een jaar naar het plaatsje Drobo, in het westen van Ghana. In Drobo gingen zij samen in het plaatselijke ziekenhuis werken.

De afgelopen maanden heb ik af en toe met hun belevenissen mee mogen leven en deze zomervakantie ga ik hen dus opzoeken en kan ik ze aan het werk zien in het ziekenhuis. Ondanks dat ik hen niet zo vaak spreek als vóórdat zij naar Ghana verhuisden, bellen we regelmatig

met elkaar, en kreeg ik via Whatsapp (wat een uitkomst!) filmpjes en foto's van hun leven daar doorgestuurd. Hun verhalen over hoe anders het leven in het buitenland is zullen veel VTB-ers zich moeiteloos kunnen voorstellen: van de container gevuld met kwetsbare medische apparatuur die ze meenamen, tien kilo broodbakmeel en de broodbakmachine (die uiteindelijk in Drobo ongebruikt van de container aflazerde en in onderdelen uiteen viel), tot het kerstpakketje dat ik hen stuurde. Dat pakketje had met zes dagen in Drobo moeten zijn maar kwam uiteindelijk vier maanden later, in april, bij hen aan. Gelukkig dat de kerstboomvormige afbakbroodjes niet beschim-meld waren en de hagelslag nog prima smaakte.

Toch waren het niet dit soort verhalen die mij het meest aan het denken zetten.

Dat waren namelijk kleine onverwachte dingen zoals de chocola die ze misten. Ghana is als grote cacao producent bij uitstek een chocoladeland zou je zeggen, maar wat blijkt? Alle goede chocolade gaat naar 'het Westen'. Waarom is dat eigenlijk zo? Of de cultuurverschillen die ze als westerlingen in Ghana ervaren. Waarom denken mensen over bepaalde onderwerpen soms zo anders dan wijzelf gewend zijn? Heeft er dan iemand wel of niet gelijk, en wie bepaalt dat eigenlijk? In mijn ogen zijn het voorbeelden van 'er is geen goed of fout', en juist deze ervaringen verruimen de blik die je op de wereld hebt. Ze plaatsen je eigen opvattingen in een breder perspectief en houden je scherp. Daarom hoop ik dat ik nog vaak geïnspireerd mag worden door verhalen uit andere delen van de wereld."

Post uit... Baviaanskloof, Zuid Afrika

In de rubriek 'Post uit' komen personen aan het woord die een periode in het buitenland verblijven of verbleven hebben. In deze bijdrage student Bos- en Natuurbeheer Jurian Schepers. Voor zijn studie bij Van Hall Larenstein in Velp heeft hij stagegelopen bij Living Lands, een NGO in Zuid-Afrika die werkt aan de restauratie van Zuurveldstruikgewas, beter bekend onder de Engelse naam "albany thicket". Het albany thicket bevindt zich in het zuiden van Zuid Afrika en wordt vooral gekenmerkt door het voorkomen van de "spekboom" (*Portulacaria afra*) en meerdere Euphorbia soorten. Jurian heeft voor zijn stage vijf maanden deel uitgemaakt van "The Presence Learning Network", onderdeel van Living Lands.

Jurian aan het woord: "De stage was niet mijn eerste ervaring in Afrika (ik heb eerder in Ethiopië gewoond), maar wel mijn eerste keer in het zuidelijke gedeelte van Afrika en hoewel ik veel gelijkenissen zie zijn er ook veel verschillen. Mijn stageplek was in de Baviaanskloof, een afgelegen agrarisch gebied in de buurt van Port Elizabeth met veel ongerepte natuur maar ook veel door erosie aangetaste heuvels. De gemeenschap is zo afgelegen dat het dichtstbijzijnde dorpje op ongeveer anderhalf uur rijden met de auto ligt en we dus maar één keer in de twee à drie weken een supermarkt zagen. De vegetatietypen die hier erg veel voorkomen zijn albany thicket en fynbos. Ook vind je hier plantensoorten die vanuit het noordelijker gelegen Karoo landschap overgekomen zijn. Wat erg opvallend is in vergelijking met Nederland is

dat bijna elke plantensoort hier laag bij de grond blijft, met een maximale hoogte van 5 tot 6 meter. Ook valt op dat veel planten tamelijk grote stekels hebben. Mooie voorbeelden hiervan zijn de *Vachellia karroo* ("soetdoring") en *Searsia longispina* ("witbos"). Fynbos bestaat vooral uit olierijke struiken en brandt erg goed. Dit faciliteert de regelmatig voorkomende bosbranden in het gebied. Het was dus ook wel even schrikken toen het fynbos rondom de Baviaanskloof volledig in brand stond. Gelukkig ging het vuur niet over de bergen heen, maar wel werden er rondom de Baviaanskloof veel plaatsen geëvacueerd.

'Veel blanke mensen hebben hier meer bezittingen dan donkere mensen'

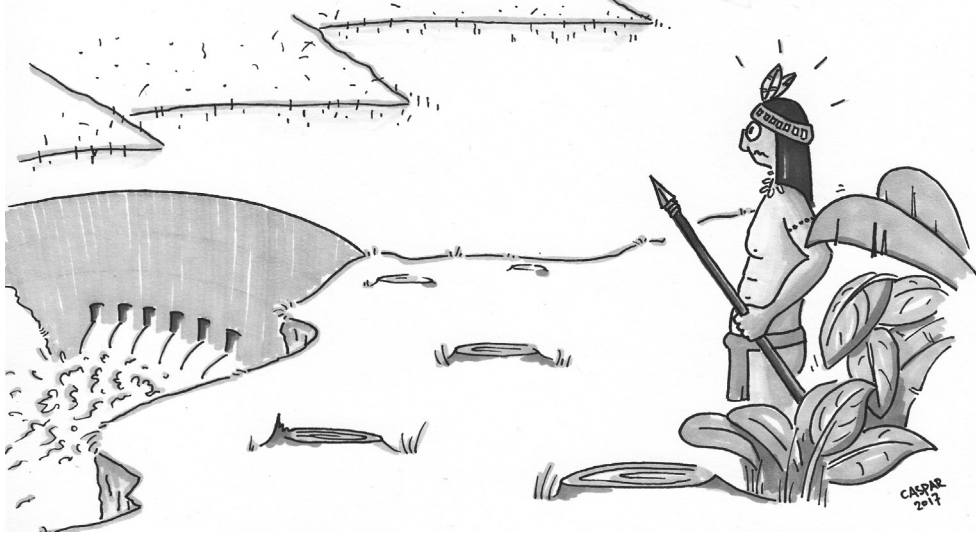
Het werk dat ik gedaan heb bij Living Lands had vooral te maken met erosiepreventie in de heuvels op de boerderijen. Dit bestond vooral uit het aanleggen van "siltfences" en "pondings" om sediment in te vangen c.q. de kracht van stromend water te breken. Ook hebben we veel spekbomen aangeplant, aangezien deze soort een cruciaal onderdeel vormt van albany thicket en slechts moeizaam terugkomt in zwaar geërodeerd terrein.

Ik heb veel geleerd over de ecologische problemen in de regio, maar ook over de sociale problemen en dat die vaak naast elkaar lopen. Één van de dingen waar ik het meest aan moest wennen is het verschil tussen blanke en donkere mensen hier. Vanwege de apartheid hebben veel blanke mensen

INVESTERINGEN IN DUURZAME ENERGIE:

"DO NO HARM" OF "DO GOOD" ...?

nog meer bezittingen dan donkere mensen en in de Baviaansklouf kun je dat zien in de sociale klassen. Ook hebben mensen hier nog verschillende rechten aan de hand van hun huidskleur. Om donkere mensen meer kansen te geven heeft de overheid besloten dat een donkere persoon altijd eerder een baan moet krijgen dan een blanke persoon. Er vindt dus nu omgekeerde discriminatie plaats. Ik vond het zelf ook best raar toen er op een formulier een vakje "ras" stond en ik blank moest invullen. Toch ben ik vastberaden zeker nog eens naar de Baviaansklouf terug te keren. ■

"Inclusive investments for land governance"

Kleine boeren en gemeenschappen bezitten en beheren een aanzienlijk deel van de bossen en landbouwgronden in de wereld. Om in hun onderhoud te voorzien zijn ze afhankelijk van wat het land hen levert. Niettemin zijn de landrechten van kleine boeren en gemeenschappen vaak slecht geregeld en worden nauwelijks erkend. Dat heeft verschillende oorzaken zoals onduidelijke en overlappende eigendomssituaties en illegaal gebruik.

Ook investeerders en bedrijven die projecten ontwikkelen op het land worden steeds vaker geconfronteerd met onduidelijke of niet-erkende lokale landgebruiksrechten en conflicterende eigendomssituaties. Als zulke conflicten niet juist worden geadresseerd dan kan dat de investeerders en bedrijven ernstig schaden. Toch blijken veel investeerders nog altijd niet actief de samenwerking te zoeken met (al dan niet georganiseerde) kleine boeren en gemeenschappen. De onwil bij veel investeerders om met hen samen te werken

komt voort uit de veronderstelling dat dit te ingewikkeld is en bovendien veel kosten met zich mee zou brengen. Ook wordt vaak gedacht dat de productiviteit van de kleine boeren te laag ligt voor opschaling. Investeerders denken daardoor niet voldoende rendement op hun investeringen te kunnen krijgen.

Van 'do no harm' naar 'do good'

Huidige investeringsbeslissingen in de financiële sector worden voornamelijk gebaseerd op richtlijnen zoals die van de OESO en de IFC Performance Standards – standaarden die uitgaan van een risico beperkende aanpak, oftewel een 'do no harm' aanpak. Ze hebben tot doel de negatieve gevolgen van

projecten te minimaliseren. Er is echter een groeiende groep financiële instellingen en bedrijven die proactief investeert in positieve effecten op de lokale gemeenschappen, een 'do good' aanpak. Zo'n aanpak is gebaseerd op goede samenwerking met alle partijen. Het bouwt voort op de lokale realiteit, behoeften, mogelijkheden en interesses en omarmt lokale gemeenschappen en kleine boeren als gelijkwaardige partners en aandeelhouders.

Are we on the Right Track?

Tijdens dit jaarlijks terugkerende seminar – alweer het tiende in de reeks - zullen we de laatste kennis, ervaringen en inzichten delen. Er zal speciaal aandacht zijn voor de bevindingen van het recent gepubliceerde rapport 'Improving the positive impacts of investments on smallholder livelihoods and the landscapes they live in', een gezamenlijke publicatie van Tropenbos International, de Nederlandse ontwikkelingsbank FMO, het KIT en HIVOS (te downloaden via: <https://goo.gl/S3Hd5J>). Dit rapport geeft onder meer concrete voorbeelden van succesvolle samenwerking tussen investeerders en kleine boeren. Tijdens het seminar worden twee van zulke cases gepresenteerd en zal met experts uit onder andere de financiële sector en de ontwikkelingssector worden ingegaan op hoe je de transitie van de 'do no harm' naar 'do good' aanpak in de praktijk zou kunnen opschalen. Waarom is het nodig om te investeren in nieuwe bedrijfsmodellen en wat is daarvoor nodig? Is een 'do good' aanpak haalbaar voor investeerders? En onder welke voorwaarden? Wat zijn de belangrijkste bevoorwaarden en hoe kunnen we daarvan leren? ■ **Herman Savenije**

Zie voor het programma van het seminar de VTB-website. Voor vragen kun je contact opnemen met Herman Savenije (herman.savenije@tropenbos.org).

"Mangroves: Living on the edge"

Aankondiging VTB studiedag 2018

Op 15 september organiseert de VTB haar jaarlijkse studiedag, deze keer getiteld "Mangroves: Living on the edge". Het unieke van deze studiedag is dat de bezoekers ook daadwerkelijk in een mangrovebos kunnen rondlopen, zonder daarvoor naar Bangladesh of andere verre oorden te hoeven afreizen. De studiedag wordt namelijk gehouden in Burger's Zoo waar vorige maand de spiksplinternieuwe mangrovekas haar deuren opende voor het publiek.

'Het verdwijnen van mangroven heeft grote gevolgen'

Door de unieke abiotische omstandigheden tussen land en zee zijn in veel gebieden in de tropen mangroven ontstaan. Deze bossen zijn perfect aangepast aan de dynamiek van stroming, getij en golfslag. Mangroven worden wereldwijd bedreigd door de opkomst van aquacultuur en verstedelijking. Hierdoor worden mangroves op grote schaal gekapt en raakt het ecosysteem gedegradeerd door verandering in sedimentatie en de kwaliteit van het brakke water. Aangezien mangrovebossen een cruciale kraamkamer zijn voor vis en een bron van hout en andere bosproducten voor lokale bevolking, heeft het verdwijnen c.q. de degradatie van mangroven grote gevolgen. Ook in de levering van belangrijke ecosystemendiensten, zoals bescherming van de kustvlakte tegen stormen, tsunami's en erosie, en zoals het vastleggen van CO₂, wordt door mangroven voorzien. Het belang van mangrovebossen wordt gelukkig steeds wijder erkend. Tijdens deze studiedag zullen experts ons up-daten over onder andere de status van mangrovebossen wereldwijd, het herstel van mangrovebossen en duurzame aquacultuur. En dus niet te vergeten: we gaan een kijkje nemen in Europa's grootste mangrovebos! Schrijf je voor deelname in via de VTB-website. ■ de VTB studiedagcommissie

Colofon

Adres VTB: postbus 124, 6700 AC, Wageningen; Website: www.tropischebossen.nl; Email: vereniging@tropischebossen.nl; Redactie: Caspar Verwer, Paul Zambon, Quirine Hakkaart; Simone van Santen de Hoog; Ontwerp/opmaak: Saskia Grootemaat, Caspar Verwer; Email redactie: vtbnieuws@tropischebossen.nl

De Vereniging Tropische Bossen heeft tot doel het creëren en onderhouden van een professioneel netwerk en het instellen van een dynamisch en effectief platform voor het verzamelen, kanaliseren en uitdragen van kennis en informatie over tropische bossen. Dit wil de vereniging bereiken door het stimuleren en faciliteren van contacten tussen mensen die vanuit verschillende achtergronden en posities geïnteresseerd zijn in duurzaam en maatschappelijk verantwoord beheer van tropische bossen.

Ook schrijven in deze nieuwsbrief? Stuur je stuk of suggesties naar: vtbnieuws@tropischebossen.nl

Mededelingen

Code of conduct

Vanwege de vernieuwingen rondom de website en de listserver heeft de websitecommissie samen met het bestuur een nieuwe code of conduct (gedragscode) voor het gebruik van de listserver geschreven. Deze is recent verstuurd via de listserver, maar is ook te lezen op <https://tropischebossen.nl/codeofconduct>. Heeft u hier vragen over? Neem dan contact op met de websitecommissie op vtbwebmaster@tropischebossen.nl.

Gezocht: commissie- en bestuursleden

Zoals u weet draait de Vereniging Tropische Bossen op de vrijwillige inzet van een groot aantal commissie- en bestuursleden. Omdat er bij twee commissies leden zijn vertrokken of gaan vertrekken, zijn we momenteel op zoek naar nieuwe commissieleden. Bij de **nieuwsbriefcommissie** is plek voor 2 nieuwe leden die hun steentje bij willen dragen aan het schrijven / redacteren van de nieuwsbrief, vier keer per jaar. Aanmelden kan via vtbwebmaster@tropischebossen.nl Bij de **studiedagcommissie** is plek voor 2 nieuwe leden die samen met de rest van de commissie één keer per jaar een studiedag rondom een interessant VTB-thema willen organiseren. Aanmelden kan via vtbstudiedag@tropischebossen.nl Daarnaast komt bij het bestuur de plek van **penningmeester** vrij. De nieuwe penningmeester zal worden voorgedragen tijdens de ALV in 2018. Voor deze functie is enige affiniteit met cijfers handig. Heb je interesse, neem dan contact op met het bestuur via vereniging@tropischebossen.nl, of rechtstreeks met onze huidige penningmeester Bernd Slesazek.

Wie, wat, waar...

>> Towards inclusive investment and business models for improved land governance and livelihoods - Are We On The Right Track? 14 september 2017, 12.30-17.00, Conferentiecentrum de Reehorst, Ede. Aanmelden kan op <https://goo.gl/sxx25a>.

>> Mangroves: Living on the Edge – Studiedag Vereniging Tropische Bossen. 15 september 2017, 9.30-17.00, Burgers' Zoo, Arnhem. Registreren kan op <http://tropischebossen.nl/vtbstudiedag2017>.

>> VTB-lid em.prof.dr. Hans de Jong is verkozen tot voorzitter van de Adviescommissie Duurzaamheid Biomassa voor Energietoepassingen (ADBE), die onlangs is ingesteld door de overheid. De commissie adviseert de minister van Economische Zaken over de mate waarin certificatieschema's de duurzaamheid van vaste biomassa voor energietoepassingen waarborgen.